

टिळक महाराष्ट्र विद्यापीठ, पुणे

बी. ए. – (विशारद) योग

परीक्षा : डिसेंबर – २०२५

प्रथम वर्ष

सत्र – १

विषय:- निसर्गोपचार (BAYH-23-107)

दिनांक : ०९/१२/२०२५

गुण : ६०

वेळ : स. १०.०० ते दु. १२.३०

- सूचना :**
१. सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
 २. उजवीकडील अंक त्या प्रश्नांचे गुण दर्शवितात.
 ३. उत्तरपत्रिकेत प्रश्नपत्रिकेतील प्रश्नक्रमांक लिहिणे आवश्यक आहे.

- प्र.१. पुढील प्रश्नांची सविस्तर उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) (४०)**
- १) निसर्गोपचार म्हणजे काय? त्याचे स्वरूप थोडक्यात विशद करा.
 - २) कोणत्याही दोन भारतीय शास्त्रज्ञांचे थोडक्यात वर्णन करा.
 - ३) जीर्ण रोगापासून मुक्तीसाठी विलंब का लागतो ? स्पष्ट करा.
 - ४) निसर्गोपचारात औषधांचा संबंध का येत नाही ? - चर्चा करा.
 - ५) वायुतत्त्व चिकित्सेचे महत्त्व स्पष्ट करा.
 - ६) मातीचे प्रकार सविस्तर लिहा.
- प्र.२. पुढील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन) (१०)**
- १) प्राकृतिक चिकित्सेच्या ज्ञासाची कारणे कोणती?
 - २) भगवद्गीता निसर्गाशी कसे नाते ठेवते?
 - ३) रोगाचे कारण किटाणू नाही- स्पष्ट करा.
 - ४) पाण्याचे प्रकार सांगा.
- प्र.३. टिपा लिहा. (कोणत्याही दोन) (१०)**
- १) अग्नि तत्त्व चिकित्सा
 - २) मन, शरीर व आत्म्याचे सामंजस्य
 - ३) महात्मा गांधी
 - ४) निसर्गोपचारातील तत्त्वे

Translation in English

Sub: Naturopathy (BAYH-23-107)

Instructions:

- 1) All Questions are Compulsory.
 - 2) Figures to the right indicate full marks.
 - 3) In the case of any doubt the Marathi version shall be held to be authentic and final.
 - 4) While writing answers the respective question numbers must be mentioned in the Answer Book.
-

Q.1. Answer the following questions in detail. (Any Four) (40)

- 1) What is Naturopathy? Briefly explain its nature.
- 2) Briefly describe any two Indian Scientists.
- 3) Explain why there is a delay in getting rid of chronic diseases.
- 4) Why is there no connection between medicines in Naturopathy? Discuss
- 5) Explain the importance of Air element chikitsa.
- 6) Write in detail the types of Soil.

Q.2. Answer the following questions in short. (Any Two) (10)

- 1) What are the reasons for the decline the Naturopathy?
- 2) How does the Bhagavadgita relate to Nature?
- 3) The cause of disease is not germs. Explain
- 4) Mention the types of Water.

Q.3. Write short notes. (Any Two) (10)

- 1) Fire therapy
 - 2) Harmony of mind, body and soul
 - 3) Mahatma Gandhi
 - 4) Principles of Naturopathy
-